

Ευάλωτες ομάδες στο νηπιαγωγείο

Λήδα Στεργίου

Ευαλωτότητα...

- **Ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ευπαθείς** ή ομάδες υψηλού κινδύνου ονομάζονται εκείνες οι ομάδες του πληθυσμού που έχουν **περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε κοινωνικά και δημόσια αγαθά** και δυσκολεύονται ή αδυνατούν σε πολλά επίπεδα και σε διάφορους τομείς να έχουν ποιότητα ζωής (π.χ. στέγη, εργασία, ικανοποιητικό εισόδημα, εκπαίδευση, ιατρική περίθαλψη, κοινωνική ασφάλιση κ.ά.).
- Πρόκειται κυρίως για αστέγους, ανέργους/μακροχρόνια άνεργους, άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ), πάσχοντες (σοβαρά παθολογικά προβλήματα, ψυχικές ασθένειες), αποφυλακισμένους, χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών, οροθετικούς, **άτομα από θρησκευτικές ή πολιτισμικές μειονότητες, ρομά / τσιγγάνους, μονογονεϊκές οικογένειες**, ανήλικους παραβάτες, κακοποιημένες γυναίκες, θύματα εμπορίας (trafficking), **πρόσφυγες, μετανάστες, παλιννοστούντες**, πληγέντες από θεομηνίες και φυσικές καταστροφές (πυρόπληκτοι, σεισμοπαθείς, πλημμυροπαθείς)

Ας αναρωτηθούμε

- Τι κάνει ευάλωτους τους ευάλωτους;
- Γιατί δεν έχουν πρόσβαση στα αγαθά όπως οι υπόλοιποι;
- Ποιες είναι οι αναπαραστάσεις μας γι' αυτούς;
- Πόσο πρόθυμοι/ες είμαστε να τους αποδεχτούμε και να τους εντάξουμε επί ίσοις όροις;
- Πόσο πρόθυμοι/ες είμαστε να αμφισβητήσουμε παγιωμένες αντιλήψεις;

Χωρίς αναστοχασμό γύρω από κεντρικά ερωτήματα, καμία πρακτική δεν μπορεί να είναι ουσιαστικά επιτυχής

Η περίπτωση των Ρομά

Αίτια σχολικής διαρροής: Οι ιστορικές, κοινωνικές & οικονομικές συνθήκες στις οποίες μεγαλώνουν τα παιδιά

- Φτώχεια
- Άθλιες συνθήκες διαβίωσης
- Μακροχρόνια κοινωνική περιθωριοποίηση
- Στερεότυπα & Προκαταλήψεις
- Αναλφαβητισμός γονιών

Καλπαζίδου, 2021

Κοινωνική ανισότητα → εκπαιδευτική ανισότητα

Ανασταλτικοί παράγοντες σχολικής επιτυχίας μαθητών προσφύγων

- Απουσία ολιστικής εκπαιδευτικής προσέγγισης
  - Εστίαση σε συγκεκριμένες πτυχές, όπως είναι κατά κύριο λόγο η (γρήγορη) εκμάθηση των επίσημων γλωσσών των χωρών υποδοχής
    - Το πλεονέκτημα του νηπιαγωγείου
- Η απώλεια ή ακύρωση του εκπαιδευτικού/πολιτισμικού κεφαλαίου των παιδιών προσφύγων
  - Πώς ακριβώς αντιλαμβανόμαστε τον σεβασμό;
- Η αρνητική αντίληψη των ίδιων των μαθητών για τις ικανότητές τους,
- Η απουσία συνθηκών ψυχολογικής ασφάλειας στα σχολεία,
- Οι ρατσιστικές ή απορριπτικές στάσεις που εκδηλώνονται απέναντί τους στις κοινωνίες υποδοχής
- Η οικονομική στέρηση
- Η απομόνωση

Χωρίς συμπερίληψη του ποικίλου γλωσσοπολιτισμικού κεφαλαίου δεν πάμε μακριά

- Το σχολείο χρειάζεται να αξιοποιεί τον γλωσσικό και πολιτισμικό πλούτο που φέρει κάθε παιδί.
- Όταν δεν συμβαίνει αυτό, αντίθετα το παιδί αντιμετωπίζεται ως ελλειμματικό σε σχέση με την κυρίαρχη γλώσσα και πολιτισμικό, δημιουργείται χάσμα μεταξύ παιδιού-σχολείου
- Η στάση αυτή σε συνδυασμό με τις συχνά προβληματικές σχέσεις σχολείου-γονέων οδηγεί σε μία εικόνα αδιαφορίας εκ μέρους του σχολείου, σε άρνηση εκ μέρους του παιδιού και σε πρόωρη εγκατάλειψη.
- Ακόμη κι αν ένα σχολείο στηρίζει θεωρητικά την ένταξη, αν δεν είναι διατεθειμένο εμπράκτως να συμπεριλάβει τον γλωσσοπολιτισμικό πλούτο των μαθητών του στην εκπαιδευτική διαδικασία, οι καλές του προθέσεις πιθανότατα θα πέσουν στο κενό

Στηρίζει θεωρητικά το ΑΠ;

- Αποδοχή διαφορετικότητας
- Ενδυνάμωση παιδιών
- Ενταξιακή κουλτούρα
- **Πολιτισμικά ευαίσθητη διδασκαλία**

Προϋποθέτει την **ενσωμάτωση των γνώσεων για τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά και τα επιτεύγματα των διαφόρων κοινωνικοπολιτισμικών ομάδων στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου**, ώστε να ανταποκρίνεται τόσο στις προτεραιότητες της πολυπολιτισμικής κοινωνίας όσο και στο πολιτισμικό κεφάλαιο των παιδιών της τάξης. Οι νηπιαγωγοί δημιουργούν ευκαιρίες για διαπολιτισμική επικοινωνία μέσω διασύνδεσης ιδεών, συνηθειών και πολιτισμικών προϊόντων, δίνοντας τη δυνατότητα σε όλα **τα παιδιά να νιώσουν υπερήφανα για το πολιτισμικό και οικογενειακό τους κεφάλαιο** και να αναπτύξουν **πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική επίγνωση**, ενώ παράλληλα γίνονται κοινωνοί της κουλτούρας του σχολείου.

Ο/Η εκπαιδευτικός: Θεός δεν είναι, αλλά μπορεί να σώσει!

Μια κακή σχέση μεταξύ μαθητή/τριας και εκπαιδευτικού συχνά αποτελεί την αιτία της σχολικής αποτυχίας των πολιτισμικά διαφερόντων μαθητών/τριών

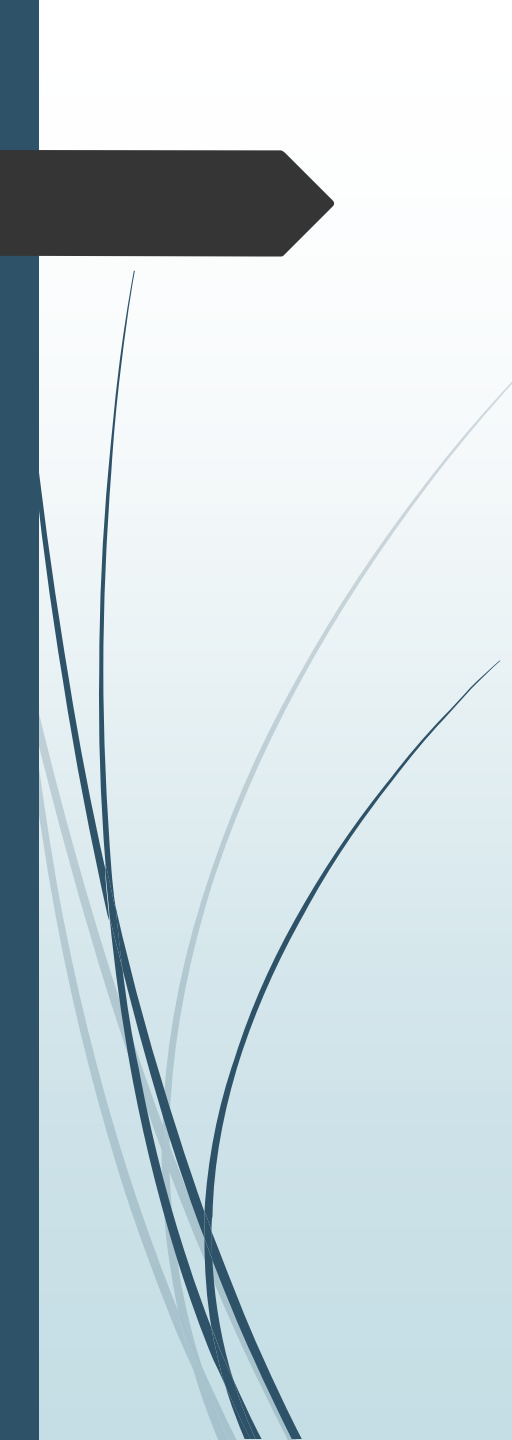
Ένας διαπολιτισμικά ικανός εκπαιδευτικός:

- σέβεται κάθε άτομο ανεξάρτητα από την προέλευσή του (πολιτισμική/εθνοτική/κοινωνική)
- διαθέτει ενσυναίσθηση
- είναι ανοικτός σε νέα μάθηση
- είναι ευέλικτος
- μπορεί να διακρίνει τις δικές του προκαταλήψεις
- βλέπει τη διαφορετικότητα ως ευκαιρία μάθησης
- αμφισβητεί τη θεωρία του πολιτισμικού ελλείμματος
- αναγνωρίζει την αντίθεση μεταξύ της διαπολιτισμικής και της αφομοιωτικής προσέγγισης

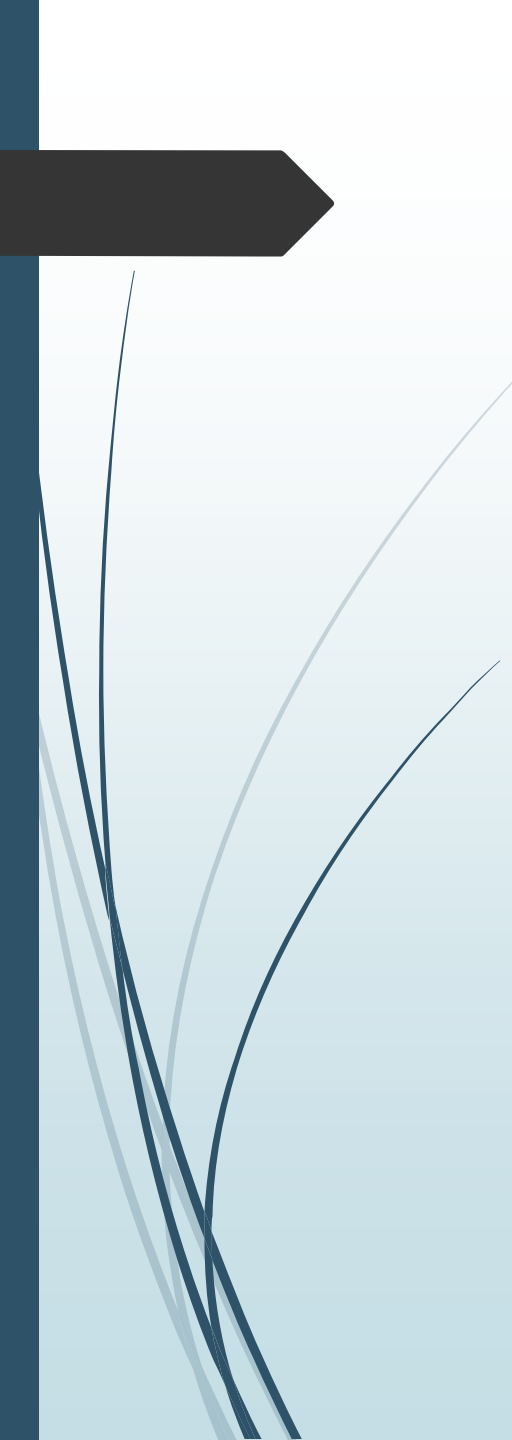
Σημαντικές παραδοχές στη διαχείριση πολυπολιτισμικής τάξης

- Ο μύθος της ‘ομοιογενούς’ τάξης
- Η τάξη ως δυναμικό (μη στατικό) περιβάλλον
- Η αλληλεπίδραση μεταξύ κυρίαρχου πολιτισμικού πλαισίου και επιμέρους πολιτισμικών χαρακτηριστικών που μεταφέρουν οι μαθητές
- Πολιτισμικές διαφορές vs ‘πολιτισμικά ελλείμματα’

Συνήθειες παγίδες

- Η εξωτική προσέγγιση
- Η αγνόηση των πολιτισμών της τάξης
- Η προσέγγιση της αφομοίωσης
- Η προσέγγιση του διδακτισμού
- Η προσέγγιση του οίκτου
- Η εστίαση στις 'εξαιρέσεις' ή 'παγίδα της ηρωοποίησης'

Ζητήματα συνεργασίας με εκπαιδευτικούς

Η «φωνή» του εκπαιδευτικού

- «Έχω δοκιμάσει τα πάντα, αλλά τίποτα δεν λειτούργησε. Τους καλώ στο σχολείο και δεν έρχονται, τους στέλνω σημείωμα και με αγνοούν, τους παίρνω τηλέφωνο και δεν απαντούν. Το σχολείο είναι ανοικτό για όλους, αλλά αυτοί οι γονείς δεν ενδιαφέρονται. Έχω προσπαθήσει με πολλούς τρόπους να βοηθήσω το παιδί τους, αλλά κανένα αποτέλεσμα. Καλά καλά δεν καταλαβαίνει τι του λέω. Εγώ ό,τι μπορούσα να κάνω, το έκανα. Δεν ξέρω τι άλλο να κάνω. Αν η κατάσταση συνεχιστεί έτσι, πρέπει να μάθουν ότι αυτοί είναι αποκλειστικά υπεύθυνοι για την σχολική αποτυχία τους παιδιού τους».

(Μάγος, 2022: 306)

Γονείς: σημαντικό κλειδί

- Συνεχής προσπάθεια επαφής και επικοινωνίας
- Βοηθάμε στην κατανόηση του εκπαιδευτικού έργου & στον προσανατολισμό τους στην τάξη (πολύγλωσσο υλικό, ταμπέλες)
- Ορίζουμε μια μέρα όπου συγγενείς είναι ευπρόσδεκτοι στην τάξη. Τους προσκαλούμε να διαβάσουν ένα παραμύθι, να πουν ένα τραγούδι, να διηγηθούν κάτι απ' τον τόπο/περιβάλλον τους. Τους εμπλέκουμε σε κάποιο project, π.χ. ομαδικά παιχνίδια, χειροτεχνίες και κατασκευές, στις οποίες το παιδί θα πρέπει να συνεργαστεί με τον γονιό του και στη συνέχεια να παρουσιάσουν τη δημιουργία τους στους υπόλοιπους.

Πρώτες επαφές

- Σημαντική περίοδος: οι γονείς ερμηνεύουν την προσέγγιση των παιδαγωγών ως αποδοχή ή ως απόρριψη.
- Στόχος είναι η δημιουργία δεκτικού κλίματος που θα βοηθήσει τους γονείς να καταλάβουν ότι ο παιδαγωγός:
  - ❖ είναι συνεργάτης τους
  - ❖ μοιράζεται τις έγνοιες τους
  - ❖ κατανοεί τις ανησυχίες τους
  - ❖ έχει την πρόθεση ουσιαστικής συνεργασίας μαζί τους, την οποία θεωρεί απαραίτητη για το καλό του παιδιού τους

-
- Αιτήματα (π.χ. προσφορά άχρηστου υλικού ή άλλου), ενημερώσεις, προσκλήσεις, μπορεί να γίνονται με μικρά κείμενα μεταφρασμένα στις διάφορες γλώσσες
  - Μεταφραστές αν υπάρχουν, προοδευτικά οι γονείς, 'ταχυδρόμοι' τα παιδιά επαφή και αναγνώριση των διάφορων γλωσσών, ενεργοποίηση γλωσσικής αφύπνισης των παιδιών
  - Δημιουργία αυτοσχέδιων λεξικών με λέξεις – φράσεις στις πρώτες γλώσσες
σε αυτό το εγχείρημα συνεισφέρουν παιδιά ,γονείς, εκπ/κοι - εξυπηρετεί και τις τρεις πλευρές
  - «Δώρα»-κατασκευές, ευχετήριες κάρτες, φωτογραφίες, έργα των παιδιών, προσκλήσεις προς τους γονείς → ενημέρωση & κίνητρο συμμετοχής τους
    - διήγηση-ανάγνωση παραμυθιών, τραγούδια προέλευσης, εμπλουτισμός λεξικού, προετοιμασία σνακ κ.ά.

Η ανασφάλεια και επιφυλακτικότητα των γονιών κάμπτεται και η συμμετοχή τους αυξάνεται όταν διαπιστώνουν ότι το σχολείο:

- ενδιαφέρεται γι' αυτούς και τα παιδιά τους,
- αναγνωρίζει και σέβεται τον πολιτισμό τους,
- προσπαθεί να διατηρήσει στοιχεία του και
- δουλεύει για την γλωσσική και ευρύτερη ανάπτυξη του παιδιού.

Ιδέες υπάρχουν

➤ Οδηγός Διαπολιτισμικού Διαλόγου: ΕΑΔΑΠ

<https://bit.ly/3vjMs8U>

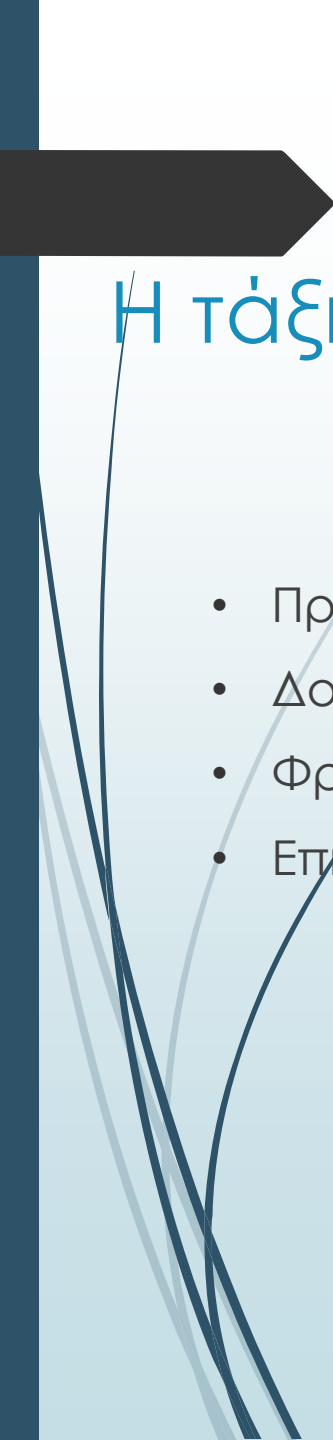
«Για να οργανώσουμε τη γιορτή του τέλους της σχολικής χρονιάς, συζητήσαμε με τους γονείς και χωριστήκαμε σε μικρές ομάδες. Καθένας, ανάλογα με τις ικανότητές του, ανέλαβε συγκεκριμένες εργασίες. Μία ομάδα διακόσμησε την αυλή, μια άλλη έφτιαξε τα γλυκά, μία άλλη ακόμα εμπύχωσε τους χορούς και τα τραγούδια, οι μπαμπάδες εγκατέστησαν τα μεγάφωνα και μια ομάδα τακτοποίησε τον χώρο μετά τη γιορτή».

(Μαρτυρία παιδαγωγού ΕΑΔΑΠ, 2011: 48)

Παράδειγμα δραστηριότητας: Ο τοίχος με τις οικογένειες.

Μπορείτε να ζητήσετε από τους γονείς να φέρουν φωτογραφίες του παιδιού, της οικογένειας ή της κοινότητας. Οι φωτογραφίες μπορούν να αναρτηθούν στον τοίχο, σε μια εύκολα προσβάσιμη γωνιά για τα παιδιά. Σε αυτόν τον τοίχο όλα τα παιδιά μπορούν να εντοπίσουν εύκολα τόσο τον ίδιο τους τον εαυτό όσο και άλλες οικογένειες και τη διαφορετικότητά τους. Ο τοίχος με τις φωτογραφίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ξεκινήσουν συζητήσεις με τα παιδιά για τη ζωή τους και τις οικογένειές τους, τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους. Μπορείτε επίσης να φέρετε και μια φωτογραφία της δικής σας οικογένειας και να την παρουσιάσετε στα παιδιά. Ο τοίχος της οικογένειας δείχνει ότι κάθε παιδί έχει μια οικογένεια και ότι η κάθε οικογένεια είναι διαφορετική. Όλες αυτές οι διαφορές είναι όμορφες πάνω στον τοίχο με τις οικογένειες και καθεμιά από αυτές τις φωτογραφίες απεικονίζει τον σεβασμό αυτής της διαφορετικότητας. Ο σεβασμός δεν περιορίζεται στις φωτογραφίες, αλλά στον τρόπο που αποδέχεστε τη διαφορετικότητα και αποκρίνεστε στα σχόλια των παιδιών.

(Bernard van Leer Foundation, 2008).

Η τάξη ως ασφαλής τόπος

- Προβλεψιμότητα
- Δομημένες δραστηριότητες
- Φροντίδα, ενδιαφέρον
- Επιβράβευση

- ▶ Οι ρουτίνες βοηθούν τα παιδιά να προβλέψουν τι έρχεται. Η **προβλεψιμότητα** επιτρέπει σε ένα παιδί που έχει βιώσει συχνά ταξίδια και αναχωρήσεις να αυτορυθμιστεί και να αναπτύξει **αυτοπεποίθηση**
- ▶ Τακτικές δραστηριότητες: χαιρετισμοί & αποχαιρετισμοί, καθημερινές ανασκοπήσεις (π.χ. υλικού), δείκτες μετάβασης (μεταξύ δραστηριοτήτων, ώρες της ημέρας κ.λπ.), δραστηριότητες χαλάρωσης
Υπόδειξη των επερχόμενων αλλαγών χρησιμοποιώντας συστηματικά οπτικές ή ακουστικές ενδείξεις
- ▶ Επισήμανση σημαντικών γεγονότων (π.χ.: γενέθλια, αργίες – Χριστούγεννα, Πάσχα, Ραμαζάνι, σχολικές γιορτές κ.λπ.)
- ▶ Τακτική διατύπωση καθησυχαστικών (ασφάλεια) και καλοπροαίρετων (φροντίδα, ενδιαφέρον) μηνυμάτων

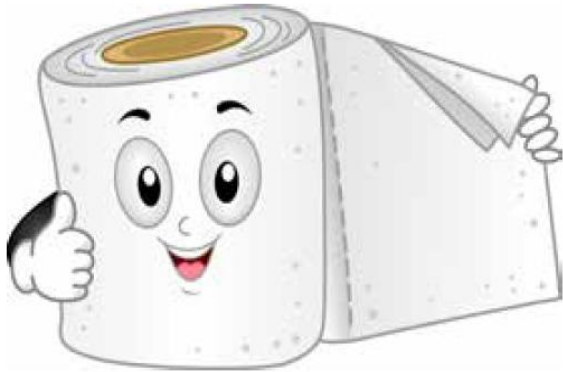
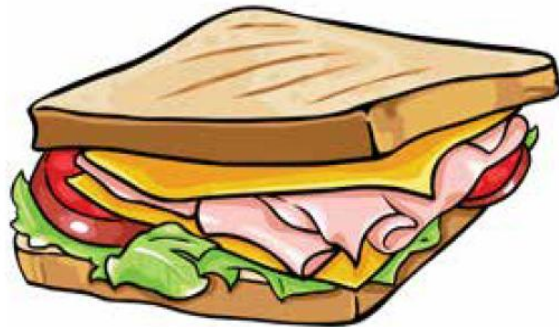
Εικονογράφηση

- Απαραίτητη για την υποδοχή και τον πρώτο καιρό: επιτρέπει την πλοήγηση στην τάξη & την εξοικείωση με τη γλώσσα
- Α. Εικόνες/γλώσσα επιβίωσης
- Β. Οδηγίες για την καθημερινή εργασία

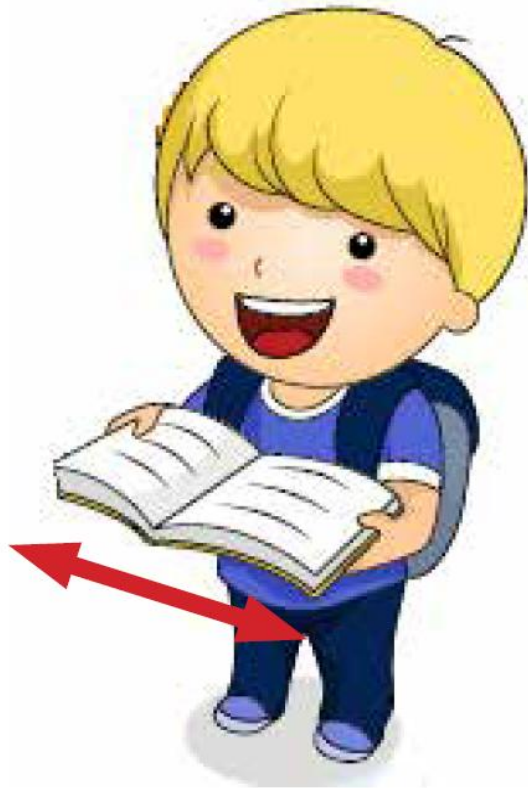
https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/Odigos_Ypodoxis_Nipiagogeio_Dimotiko.pdf

Γλώσσα επιβίωσης

Οδηγίες καθημερινής εργασίας

Ανοίγω το βιβλίο

Σηκώνω χέρι

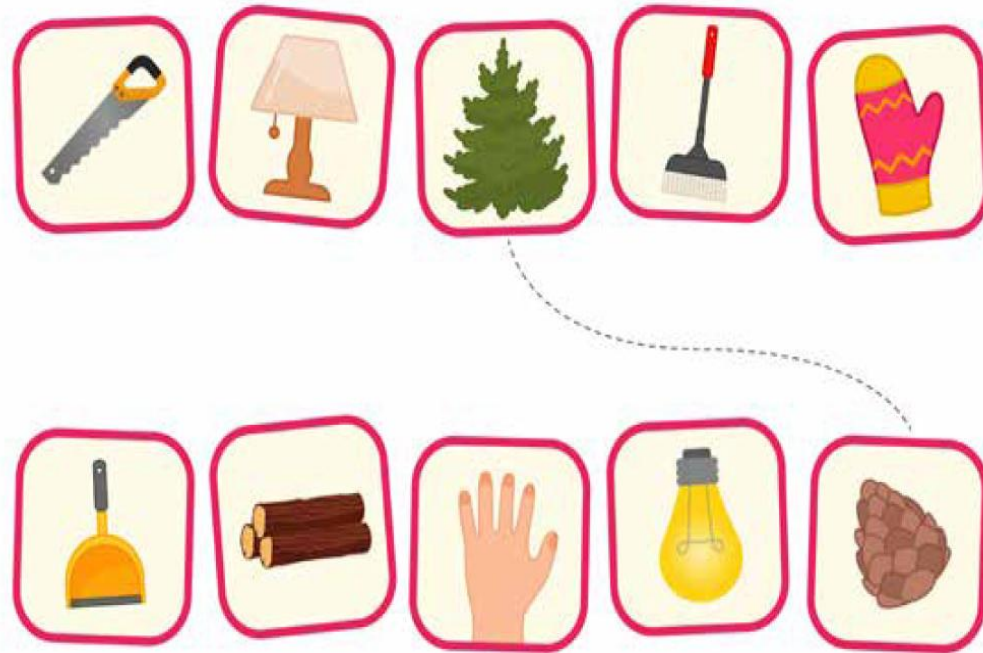

Κάθομαι

Οδηγίες καθημερινής εργασίας

Κάνω ησυχία

Αντιστοιχίζω

Συγυρίζω

Γλώσσα Γ1 & Γ2

Η κατάκτηση των γλωσσών προκύπτει από ένα πλέγμα σχέσεων και όχι από μία διαδικασία πρόσθεσης.

Η εκμάθηση της πρώτης γλώσσας (Γ1) κρίνεται απαραίτητη για την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού αλλά και για την καλύτερη εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας (Γ2) → προσθετική διγλωσσία

Η καλή γνώση της μητρικής/πρώτης γλώσσας λειτουργεί σαν θεμέλιο για την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας

Η συμπερίληψή της στην εκπαιδευτική διαδικασία λειτουργεί ενδυναμωτικά για την εξελισσόμενη ταυτότητα των μαθητών

«Χτίζοντας γέφυρες – Γεφυρώνοντας το χάσμα.

*Εγχειρίδιο για
νηπιαγωγούς που
εργάζονται σε καμπ
προσφύγων»*

Περιλαμβάνει μεγάλη
ποικιλία δραστηριοτήτων
για το θέμα της γλώσσας
και για πολλά άλλα
ζητήματα.

Δώστε στα παιδιά ευκαιρίες να μάθουν και
να ενισχύσουν την πρώτη τους γλώσσα.
Η εκμάθηση της νέας γλώσσας βασίζεται
στην επάρκεια στην πρώτη γλώσσα.
Χρησιμοποιήστε την πρώτη γλώσσα
κάθε παιδιού στην τάξη/ομάδα σας.
μάθετε μερικές λέξεις ή φράσεις στη(ις)
γλώσσα(ες) των παιδιών. Δημιουργήστε
μαζί με παιδιά και γονείς ένα γλωσσάριο με
τις πιο σημαντικές λέξεις. υλικά ετικετών
σε διαφορετικές γλώσσες κ.λπ.

Προσκαλέστε γονείς και παιδιά που δε
μιλούν ελληνικά να μιλήσουν στη γλώσσα
τους στην τάξη. Μπορούν να πουν μια
ιστορία, να διδάξουν στα παιδιά ένα
τραγούδι, έναν παιδικό ποίημα, μερικές
λέξεις κ.λπ.

Ο καλύτερος τρόπος για να μάθετε μια νέα
γλώσσα είναι μέσω των αλληλεπιδράσεων
- μιλήστε με παιδιά στα ελληνικά (ή σε
άλλες γλώσσες διδασκαλίας) όσο μπορείτε.

Ζητήστε από άλλο προσωπικό του
νηπιαγωγείου ή στο καμπ να κάνει το ίδιο.

Να γνωρίζετε ότι η γλώσσα μαθαίνεται
καλύτερα σε ένα λειτουργικό / ουσιαστικό
περιβάλλον και όχι σε απομόνωση, όπου ο
μόνος στόχος είναι η εκμάθηση γλωσσών.

Τα παιδιά μπορεί να χρειαστεί να
ακούσουν μια νέα λέξη 40 φορές
ή περισσότερο πριν είναι έτοιμα
να τη χρησιμοποιήσουν σωστά και
ανεξάρτητα.

Πολύγλωσσα λεξικά, βιβλία, κατασκευές, ταμπέλες, ετικέτες...

Ευνοούν

- την επικοινωνία,
- το αίσθημα ασφάλειας,
- τον αλληλοσεβασμό,
- την αυτοεκτίμηση,
- τη γλωσσική αφύπνιση,
- την εκμάθηση της γλώσσας-στόχου

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ENGLISH	FRENCH	ARABIC	FARSI
Καλημέρα	Good morning γκουντ μórνινγκ	Bonjour μπονζούρ	صباح الخير σάμπιαχ αλ κκερ	صبح بخیر σομπ μπε χέιρ
Περάστε	Come in κομ ιν	Entrez εντρέ	تفضلوا ταφαναλου	بفرمایند μπεφαρμαϊντ
Από που έρχεστε;	Where are you coming from? γουέαρ άρ γιου κάμιν φρομ;	D' où venez-vous? ντου βενέ βου;	من أين أنتم μιν αϊνα αντουμ	اهل کجا هستید؟ άχλε κοτζά χαστίντ;
Μένετε εδώ κοντά;	Do you live nearby? ντου γιου λιβ νιαρμπά;	Vous habitez près d'ici? βου ζ αμπιτέ πρε ντισί;	هل تسكنون هنا في المنطقة؟ χαλ τασκονουμ χονα φι αλ μαντικαχ;	در این نزدیکی زندگی می کنید؟ νταπ ιν ναζγκί ζεντεγκί μικονίντ;
Πόσο χρονών είναι το παιδί σας;	How old is your child? χάου ολντ ιζ γιορ τσάιλντ;	Quel âge a votre enfant? κελ αζ α βοτρ ενφαν;	كم عمر طفلك؟ καμ ουμρ τεφλικ;	فرزند شما چند ساله است؟ φαρζαντέ σομά τσαντ σαλέ αστ;
Αγόρι / κορίτσι;	Boy / girl?	Garçon / fille? γκαρσον / φιγ;	ولد/بنت؟ ουαλαντ / μπιντ;	پسر / دختری؟ πεσάρ / ντοχτάρ;

	Ελληνικά	Αγγλικά	Γαλλικά	Αραβικά	Φαρσί
	Κόκκινο	Red	Rouge	أحمر (Ahmar)	قرمز (Ghermez)
	Μωβ	Purple	Pourpre	ارجواني (Urjuwaani)	ارغوانی (Arghavâni)
	Μπλε	Blue	Bleu	أزرق (Azraq)	آبی (Âbi)
	Πράσινο	Green	Vert	أخضر (Akhdar)	سبز (Sabz)
	Κίτρινο	Yellow	Jaune	أصفر (Asfar)	زرد (Zard)
	Πορτοκαλί	Orange	Orange	البرتقالي (Burtuqali)	نارنجی (Nârenji)

ΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΑΣ						
	Καλημέρα	Παιχνίδι	Φαγητό	Μαζευόμαστε στον κύκλο	Διαλείμμα	Τουαλέτα
	Good morning	play	meal	Gather at the circle	Break	toilet
	доброго ранку	Гра	їжа	Всі разом	перерва	Туалет
	bună dimineața	Joie	hrană	ne întâlnim în jurul mesei	repus him	toiletă

Τι κάνω τελικά;

- Δημιουργώ φιλικό κλίμα ώστε τα παιδιά να αισθάνονται ασφαλή και να μην φοβούνται να ρισκάρουν ή να κάνουν λάθη.
- Χτίζω πάνω στην προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών.
- Επαναλαμβάνω λέξεις/φράσεις-κλειδιά συχνά ώστε να βεβαιώνομαι ότι έγιναν κατανοητές.
- Συνδέω το περιεχόμενο του μαθήματος με την αληθινή ζωή (πολύ σημαντικό!).
- Επιτρέπω τη χρήση της Γ1 για επεξηγήσεις ή άλλες ανάγκες.
- Χρησιμοποιώ λεξικά στη μητρική γλώσσα των παιδιών (αυτοσχέδια και μη) ή σχετικές εφαρμογές.
- Χρησιμοποιώ γλώσσα σώματος: πολλές χειρονομίες & εκφράσεις του προσώπου.
- Παρέχω οπτική υποστήριξη: εικόνες, διαγράμματα, πραγματικά αντικείμενα [μια εικόνα= χίλιες λέξεις].

-
- Προτείνω δραστηριότητες που αναδεικνύουν τις ικανότητες των παιδιών χωρίς να απαιτούν ιδιαίτερη γλωσσική γνώση.
  - Σπάω την πληροφορία σε μικρότερα, διαχειρίσιμα κομμάτια.
  - Χρησιμοποιώ ξεκάθαρες, απλές οδηγίες, τις οποίες επαναλαμβάνω τακτικά (π.χ. κάτσε).
  - Μιλώ αργά (όχι αφύσικα όμως)
  - Υποστηρίζω τις οδηγίες για δραστηριότητες/ασκήσεις κλπ. με οπτικό υλικό.
  - Προσαρμόζομαι στις ανάγκες & τα ενδιαφέροντα της τάξης μου.
  - ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΩ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΩ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΟΥ
  - Σκέφτομαι αν ακούω τα παιδιά προσεκτικά. Αν τους δίνω χρόνο να εκφραστούν. Αν προσέχω τις αντιδράσεις τους

Χρήσιμα

- **Χτίζοντας γέφυρες – Γεφυρώνοντας το χάσμα.** Υποστηρίζοντας την ευημερία, τη μάθηση, την ανάπτυξη και την ένταξη των μικρών παιδιών προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Εγχειρίδιο για νηπιαγωγούς που εργάζονται σε καμπ προσφύγων
Εδώ: <https://bit.ly/3pnXTsx>
- **ΕΑΔΑΠ, 2020: Μικρά Παιδιά Πρόσφυγες σε Βρεφονηπιακούς & Παιδικούς Σταθμούς. Οδηγός Καλών Πρακτικών**
Εδώ: [https://www.issa.nl/sites/default/files/u672/Guidebook GR 0.pdf](https://www.issa.nl/sites/default/files/u672/Guidebook_GR_0.pdf)
- **ΕΑΔΑΠ : Μικρό λεξικό για την υποδοχή των παιδιών μεταναστών & των οικογενειών τους στους βρεφονηπιακούς σταθμούς** (περιλαμβάνει αραβικά & φαρσί):
Εδώ: <https://www.openbook.gr/mikro-lexiko-gia-tin-ypodoxi-twn-paidiwn-metanastwn-se-vrefonipiakous-stathmους/>
- **Μικρό Λεξικό Βασικής Επικοινωνίας σε 6 γλώσσες** (Αραβικά, Φαρσί, Σορανί, Κιρμαντζί, Ουρντού, Γαλλικά) ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ
Εδώ: <https://bit.ly/2iAJ4lP>
- **Λεξικό της Ρομανί Γλώσσας:** <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/692>
- **Λεξικά κ.ά. Σε 50 γλώσσες:** <https://www.50languages.com/>

➤ **ΜΑΖΙ: Πολύγλωσσος οδηγός για την εκπαίδευση στην Ελλάδα**

Παρέχει, με τη μορφή «Συχνών Ερωτήσεων», βασικές και κατανοητές πληροφορίες σε σχέση με τις δομές, τις λειτουργίες και τις διαδικασίες στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Εδώ: <https://bit.ly/2pn9Dty>

➤ **Το Βαλιτσάκι :** εκπαιδευτικό υλικό πολύγλωσσας υποστήριξης για παιδιά ηλικίας 6-12 ετών που μιλούν αραβικά και φαρσί και που αρχίζουν να μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα

Εδώ: <https://www.teach4integration.gr/esoteriki-vivliothiki/>

➤ **Οδηγός υποδοχής παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία: Οι πρώτες μέρες στο σχολείο**
(Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου)

Εδώ:

https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/Odigos_Ypodoxis_Nipiagogeio_Dimotiko.pdf

➤ Καλπαζίδου, Γ. (2021). **Μαθητική διαρροή. Πρόληψη και καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.** Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης Φτώχειας.

Τεχνικές προσέγγισης

- Ανάρτηση του προγράμματος δραστηριοτήτων σε όλες τις εμπλεκόμενες γλώσσες.
- Συστηματική ενημέρωση των γονέων και προσπάθεια προοδευτικής εμπλοκής τους στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα *κατά την ώρα προσέλευσης, αναχώρησης, παρουσίαση και συμπλήρωση ατομικών φακέλων κ.λπ.*
- Σωστή προφορά του ονόματός τους και αρχικά, έμφαση στους μη γλωσσικούς τρόπους επικοινωνίας.

Διαπολιτισμική προσέγγιση

Η ανάπτυξη διαπολιτισμικών δεξιοτήτων δεν απευθύνεται σε «ειδικό» κοινό. Συνιστά ένα ζητούμενο που αφορά:

- **όλους τους μαθητές και όλες τις μαθήτριες**
ανεξάρτητα από τα ατομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά
- όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία
εκπαιδευτικούς/στελέχη, γονείς & κοινότητες
- Εκλαμβάνει την ποικιλομορφία ως πλούτο και όχι ως εμπόδιο ή απειλή
- Προϋποθέτει ιδεολογική τοποθέτηση και προσωπική επένδυση
- Η δημιουργία πραγματικού διαπολιτισμικού περιβάλλοντος προϋποθέτει
  - τη συνειδητοποίηση και το ξεπέρασμα των δικών μας στερεοτύπων και προκαταλήψεων σχετικά με τη διαφορετικότητα,
  - τη δημιουργική και ισότιμη διαχείριση της ποικιλομορφίας της τάξης μας (και των αντίστοιχων οικογενειών)

Το σχολείο πέρα από τη γνωστική ανάπτυξη

- Σταθερή σχέση με κάποιον σημαντικό ενήλικο
- Ανοικτό, υποστηρικτικό εκπαιδευτικό περιβάλλον
  - Δεκτικότητα σχολείου απέναντι στις οικογένειες
  - Σεβασμός & ανάδειξη πολιτισμικής ποικιλομορφίας
  - Πάταξη ρατσιστικών συμπεριφορών
- Ενίσχυση αυτοεκτίμησης & περηφάνιας
- Ανάπτυξη ισορροπημένης ταυτότητας και αισθήματος ανήκειν
- Δημιουργία συνεργατικών/φιλικών σχέσεων & εμπιστοσύνης
- Ενεργοποίηση ελπίδας & προοπτικής στο νέο περιβάλλον